

Korporatīvās pārvaldības kodekss

Publicēts: 03.01.2022.

Atjaunināts: 12.12.2022.

Korporatīvās pārvaldības konsultatīvā padome 2020.gada decembrī ir noslēgusi darbu pie Korporatīvās pārvaldības kodeksa izstrādes. Kodekss sastāv no 17 principiem, kuri veicina uzņēmuma ilgtermiņa vērtības pieaugumu, tā efektīvu pārvaldību un darbības caurskatāmību. Šie principi ir sagrupēti 10 sadaļās un aptver gan konceptuālus uzņēmuma pārvaldības jautājumus, kā, piemēram, uzņēmuma stratēģiju, iekšējo kultūru un ētiku, gan niansētākus jautājumus par padomes ievēlēšanu un sastāvu.

Korporatīvās pārvaldības kodeksā ietvertie principi apkopo labāko starptautisko praksi uzņēmumu pārvaldībā un var tikt piemēroti jebkuram uzņēmumam, kurš vēlas uzlabot darbības efektivitāti un panākt ilgtermiņa vērtības pieaugumu. Īpaši būtiski ir nodrošināt, lai Kodeksā ietvertos principus ievēro sabiedriskas nozīmes struktūras (finanšu institūcijas, uzņēmumi, kuru vērtspapīri ir kotēti biržā), publisku personu kapitālsabiedrības un atvasinātu publisku personu kapitālsabiedrības, kā arī citi uzņēmumi ar plašu akcionāru sastāvu vai sistēmisku ietekmi Latvijas ekonomikā.

Kodekss ir piemērojams atbilstoši "ievēro vai paskaidro" principam. Šis princips paredz uzņēmuma pienākumu ņemt vērā visus Kodeksā ietvertos principus un sniegt informāciju par to ievērošanu vai arī atbilstoši paskaidrot atkāpšanos no kāda principa piemērošanas. Tātad uzņēmums uzskatāms par tādu, kas atbilst kodeksā noteiktajām prasībām pat tajos gadījumos, kad tas neievēro atsevišķus principus, ar noteikumu, ka atkāpšanās no noteikta principa ievērošanas ir atbilstoši paziņota un izskaidrota.

Kodekss ir izstrādāts, ņemot vērā Latvijas Republikas normatīvajos aktos uzņēmumiem izvirzītās prasības, kā arī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas ieteikumus uzņēmumu korporatīvajai pārvaldībai. Kodeksa noteikumi balstīti labākajā starptautiskajā praksē uzņēmumu pārvaldībā. Kodeksā noteiktie principi ir paredzēti normatīvajos aktos noteiktās kārtības papildināšanai, sniedzot stabilas, bet elastīgas norādes uzņēmumam piemērotākās korporatīvās pārvaldības modeļa izstrādē. Ievērojot, ka korporatīvā pārvaldība ir pastāvīgs process, kura laikā tiek novērtēti esošie sasniegumi un veicināta turpmākā labās prakses ievērošana uzņēmumā, kodekss tiks attiecīgi periodiski pārskatīts un papildināts.

Ja Jums rodas jautājumi saistībā ar Kodeksa piemērošanu, lūdzam sazināties ar Korporatīvās pārvaldības konsultatīvo padomi: korporativaparvaldiba@tm.gov.lv

Korporatīvās pārvaldības kodekss:

 [Korporatīvās pārvaldības kodekss](#)

Korporatīvās pārvaldības kodekss angļu valodā:

 [Corporate Governance Code](#)

Korporatīvās pārvaldības kodeksa informatīvs video:

[Saite uz video šeit.](#)

Par Principa Nr. 6 "Uzņēmumam ir neatkarīgs ārējais revidents" 6.1. kritēriju: *Padome un Revīzijas komiteja, ja tāda ir izveidota, nosaka ārējā revidenta atlases kritērijus.*

Jautājums: Vai minētais kritērijs ir attiecināms uz valsts kapitālsabiedrībām, ja revīzijas pakalpojuma sniedzējs tiek atlasīts Publisko iepirkumu likuma noteiktajā atklātā konkursa procedūrā un iepirkuma tehnisko specifikāciju (prasības) izstrādā komisijas locekļi, kuriem jābūt neatkarīgiem lēmuma pieņemšanā?

Atbilde: Princips ir attiecināms uz valsts kapitālsabiedrībām. Ārējā revidenta atlases kritērijus nosaka pati sabiedrība, t.i., padome vai revīzijas komiteja (ja tāda ir izveidota) izvirza kritērijus, kuri tiek nodoti iepirkuma komisijai, lai tā varētu izstrādāt iepirkuma tehnisko specifikāciju (prasības).

Par Principa Nr. 7 "Uzņēmums nodrošina caurskatāmu padomes locekļu ievēlēšanas un atsaukšanas kārtību" 7.1.kritēriju: *Uzņēmumā ir apstiprināta padomes locekļu atlases un atsaukšanas kārtība*

Jautājums: Vai kodeksa izpratnē ir vajadzīga vēl atsevišķa kārtība, ja valsts kapitālsabiedrībām padomes locekļu atlases un atsaukšanas jautājumi ir atrunāti normatīvajos aktos?

Atbilde: Lai ievērotu šo principu, valsts kapitālsabiedrībā ir jāapstiprina padomes locekļu atlases un atsaukšanas kārtība, kurā ir ietverti šai kapitālsabiedrībai būtiskie nosacījumi, kas papildina un detalizē normatīvajā regulējumā noteikto, piemēram, attiecībā uz konkrētās kapitālsabiedrības padomes locekļiem izvirzāmajām prasībām. Kapitālsabiedrības izstrādātajā kārtībā nav nepieciešams dublēt normatīvo aktu prasības, bet koncentrēties uz konkrētās sabiedrības vajadzībām un attīstības plāniem.

Par Principa Nr. 8 "Padomes locekļiem kopā ir atbilstoša pieredze un kompetence" 8.2. kritēriju: *Veidojot padomes sastāvu, tiek ievēroti dažādības principi.*

Jautājums: Kā šo kritēriju var piemērot un ciktāl tas ir attiecināms valsts kapitālsabiedrībās, ja padomes kandidātu atlase ir regulēta normatīvajos aktos (Ministru kabineta 07.01.2020. noteikumi Nr.20) un atbilstības kritēriji ir saistīti ar kandidāta profesionalitāti?

Atbilde: Minētais princips ir piemērojams valsts kapitālsabiedrībām. Profesionalitātes kritērija piemērošana neizslēdz dažādības principa ievērošanu. Arī Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums (skat. 58. panta 1.¹ daļu) pieļauj, ka valsts kapitālsabiedrība izstrādā daudzpusības politiku jeb politiku attiecībā uz kapitālsabiedrības pārvaldes institūcijas locekļu sastāvu, nosakot daudzpusības politikas mērķi un īstenošanas pasākumus.

Dažādības principa ievērošana padomes sastāva veidošanā, kontekstā ar ne mazāk svarīgo profesionālās kompetences principu, ietver nepieciešamību veidot tādu kandidātu atlases procedūru (nosacījumus), kas nav diskriminējoša un nodrošina visiem potenciālajiem kandidātiem līdzvērtīgas iespējas. Tas nozīmē, ka, nosakot atlases kritērijus, jāvērs uzmanība uz to, lai kritēriji nebūtu diskriminējoši kādai vecuma, dzimuma vai nacionalitātes, vai citai grupai. Dažādības principa mērķis ir nodrošināt padomes sastāvu savstarpēji papildinošu kompetenci, atšķirīgu skatījumu, lai uzlabotu, nevis mazinātu padomes profesionalitāti.

Dažādības principa ievērošana var notikt, arī neizvirzot šo principu kā atsevišķu padomes locekļu atlases procedūras

nosacījumu, bet gan vērtējot atlases rezultātā izvēlēto kandidātu dažādību. Proti, vai un kā atlases rezultātā izveidotais padomes sastāvs atbilst dažādības principam, t.i., vai padomē ir pārstāvētas personas ar dažādu, savstarpēji papildinošu kompetenci, skatījumu, izglītību, darba pieredzi (to vidū starptautisku), nacionalitāti, kā arī vai padomē ir pārstāvēti abi dzimumi un personas dažādā vecumā. Tāpat var tik ņemti vērā citi faktori, kas liecina, ka padomes sastāvs ir izveidots, ievērojot citus dažādības kritērijus.

Par Principa Nr. 9 "Uzņēmuma padomē ir neatkarīgi padomes locekļi" 9.2. kritēriju: *Vismaz puse no padomes locekļiem ir neatkarīgi*, un 9.3. kritēriju: *Neatkarīgie padomes locekļu kandidāti iesniedz apliecinājumu par savu atbilstību neatkarības kritērijiem*.

Jautājums: Kā šie kritēriji ir attiecināmi gadījumos, ja uzņēmumā ir iecelti vairāki pagaidu padomes locekļi? Atbilstoši Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 31. panta astotajai daļai uz pagaidu padomes locekļiem attiecas tikai šādi ierobežojumi - par valdes vai padomes locekļa kandidātu nedrīkst izvirzīt personu: (1) kurai nav augstākās izglītības; (2) kura ir sodīta par tišu noziedzīgu nodarījumu, ja sodāmība par to nav noņemta vai dzēsta; (3) kurai, pamatojoties uz kriminālprocesa ietvaros pieņemtu nolēmumu, ir atņemtas tiesības veikt noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai citu profesionālo darbību; (4) par kuru ir pasludināts maksātnespējas process; (5) kura ir vai pēdējo 24 mēnešu laikā līdz pieteikumu iesniegšanas gala termiņa datumam publiskas kandidātu pieteikšanās procedūras ietvaros ir bijusi politiskās partijas vai politisko partiju apvienības amatpersona. Savukārt, ja kandidāts tiek atlasīts nominācijas procesa ietvaros uz 5 gadu pilnvaru termiņu, tad kapitāla daļu turētājam jānodrošina, ka vismaz puse no padomes locekļiem ir neatkarīgi. Neatkarības kritēriji ir noteikti Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā.

Atbilde: Padomes loceklis, kurš ir iecelts uz laiku līdz atlases procesa noslēgumam, ir pilnvērtīgs padomes loceklim ar visām padomes locekļa tiesībām, pienākumiem un atbildību. Līdz ar to arī gadījumā, ja valsts kapitālsabiedrības padomē ir nepieciešams padomes locekli iecelt uz laiku, valsts kapitālsabiedrībai (kapitāla daļu turētājam) ir jāievēro princips par padomes locekļu neatkarību un, izvēloties padomes locekļa kandidatūru, jānodrošina, ka vismaz puse no padomes locekļiem ir neatkarīgi.

Par Principa Nr. 10 "Uzņēmumā ir ieviesta atalgojuma politika" 10.1.kritēriju: *Uzņēmumā ir ieviesta atalgojuma politika, kuru izstrādājusi valde, izskatījusi padome un apstiprinājusi akcionāru sapulce*.

Jautājums: No konteksta noprotams, ka kritērijs attiecas uz atalgojuma politiku valdes un padomes locekļiem, nevis uz uzņēmuma darbiniekiem. 100% valstij piederošiem uzņēmumiem atlīdzības principi ir noteikti gan Ministru kabineta noteikumos, gan Pārresoru koordinācijas centra vadlīnijās. Vai Kodeksa izpratnē vēl nepieciešama atsevišķa atlīdzības politika valdes un padomes locekļiem?

Atbilstoši Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 107. panta otrās daļas 12. punktam viens no uzņēmuma padomes pienākumiem ir apstiprināt būtiskākās politikas, kurās definēti sabiedrības darbības principi attiecībā uz risku pārvaldību, interešu konflikta novēršanu, korupcijas apkarošanu, korporatīvo pārvaldību un citiem jautājumiem.

Ievērojot minēto, vai Kodeksa 10.1. kritērijs ir attiecināms uz valsts kapitālsabiedrībām?

Atbilde: Princips ir attiecināms uz valsts kapitālsabiedrībām. Normatīvie akti vispārīgi paredz valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu atalgojuma maksimālo lielumu jeb atalgojuma griestus. Pārresoru koordinācijas centra izstrādātās

vadlīnijas sniedz ieteikumus, kā noteikt atbildību valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem. Savukārt atalgojuma politika ir dokuments, kurā detalizēti izskaidroti valdes un padomes locekļu atalgojuma noteikšanas principi konkrētā kapitālsabiedrībā, tajā skaitā, norādītas visas atalgojuma sastāvdaļas, kopējā atalgojuma maksimālais apmērs, mainīgās daļas apmēra robežas, liguma pārtraukšanas kompensācijas apmērs, atalgojuma sasaiste ar darba novērtējumu u.c.

Atbilstoši Komerclikuma noteikumiem (268. panta pirmās daļas 11.punktam) valdes un padomes locekļiem paredzētās atbildības noteikšanas vispārējie principi, veidi un kritēriji ietilpst akcionāru sapulces kompetencē.

Par Principa Nr.10 "Uzņēmumā ir ieviesta atalgojuma politika" 10.4.kritēriju: *Valde reizi gadā sagatavo ziņojumu par atalgojumu, kas piešķirts katram esošajam un bijušajam valdes un padomes loceklim.*

Jautājums: Kāds ir šī kritērija mērķis? Vai minētais kritērijs ir attiecināms uz valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem. Atbilstoši likumam "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" publiskas personas kapitālsabiedrību valdes locekļi un padomes locekļi ir valsts amatpersonas, un tām ir pienākums ik gadu iesniegt Valsts ieņēmumu dienestā amatpersonas deklarāciju. Deklarācijas sadaļas par ieņēmumiem ir publiski pieejamas, un katrs interesents ar tām var iepazīties.

Atbilde: Atalgojumu ziņojuma mērķis ir nodrošināt caurspīdīgu atalgojuma sistēmu kapitālsabiedrībā. Atalgojuma ziņojums atspoguļo, kā, nosakot atalgojumu valdes un padomes locekļiem, ir ņemti vērā atalgojuma politikā iestrādātie principi, tajā skaitā, kāds ir kopējais izmaksātais atalgojuma apmērs un saņemtais mainīgā atalgojuma apmērs, kā tas korelē ar valdes un padomes locekļa darba novērtējumu. Līdz ar to atalgojuma ziņojums ļauj novērtēt, vai valdes un padomes locekļiem izmaksātais atalgojums atbilst pastāvošajai ekonomiskajai situācijai, tirgus praksei, atalgojuma apmēram nozarē un citiem kritērijiem.

Minētais kritērijs ir attiecināms uz valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem. Papildus likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteiktajam valsts kapitālsabiedrība publisko ziņojumu par atalgojumu, kas piešķirts katram valdes un padomes loceklim. Ja valsts kapitālsabiedrība nav publiskojusi informāciju par tās valdes un padomes locekļu atalgojumu un šāda informācija ir atrodamā tikai Valsts ieņēmumu dienestā iesniegtajās amatpersonu deklarācijās, valsts kapitālsabiedrība paziņojumā par korporatīvo pārvaldību norāda, ka tā neievēro attiecīgo principu un skaidro atkāpšanos no principa ievērošanas.

Par Principu Nr. 16 "Uzņēmums izstrādā un ar akcionāriem apspriež dividenžu politiku"

Jautājums: Ja valsts kapitālsabiedrība ievēro normatīvajos aktos noteikto, kā arī vidēja termiņa darbības stratēģijā ir norādīts, ka sabiedrība ievēro normatīvo aktu prasības, vai var uzskatīt, ka Principa Nr.16 ir ievērots?

Atbilde: Principa Nr.16 paredz, ka uzņēmumam ir pienākums izstrādāt un ar akcionāriem apspriest dividenžu politiku. Minētā principa izpildei ir nepieciešama gan dividenžu politikas izstrāde un aktualizēšana, gan dividenžu politikas saskaņošana ar akcionāriem. Lai uzskatītu Principa Nr.16 kritērijus par izpildītiem, nav pietiekami ar vidēja termiņa darbības stratēģijā (vai citā dokumentā) iekļautu apliecinājumu par normatīvo aktu vispārēju ievērošanu.

Principa mērķis ir nodrošināt potenciālajiem investoriem iespēju prognozēt potenciālo ieguldītā kapitāla atdevi, un pārskatīt kapitāla atdeves riskus, kā arī informēt investorus un tirgus dalībniekus par kapitālsabiedrības dividenžu izmaksas

praksi un līmeni. Šīs informācijas publiskošana par publisku personu kapitālsabiedrībām nodrošina citu tirgus dalībnieku iespēju saņemt informāciju par publiskās personas iesaistes līmeni tirgū un uzraudzīt nepamatota valsts atbalsta iespējamus riskus.

Pamatnoteikumi, lai publisku personu kapitālsabiedrības varētu izpildīt minēto principu, ir atrodami Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā (turpmāk - Kapitālsabiedrību pārvaldības likums) un Ministru kabineta 2022. gada 25. janvāra noteikumu Nr. 72 "Kārtība, kādā tiek prognozēti, noteikti un veikti maksājumi par valsts kapitāla izmantošanu" (turpmāk – Peļņas sadales noteikumi) prasībās.

Līdz ar to publisku personu kapitālsabiedrību dividendžu politikas izstrāde, aktualizācija un saskaņošana ar akcionāru pamatā tiek īstenota saskaņā ar Kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 28.pantu. Minētajā pantā paredzēts, ka dividendēs izmaksājamo peļņas daļu nosaka, pamatojoties uz kapitālsabiedrības vidēja termiņa darbības stratēģiju, tajā noteiktajiem kapitālsabiedrības mērķiem un to īstenošanu. Ja kapitālsabiedrības valdes priekšlikums par prognozējamo peļņas daļu, kas izmaksājama dividendēs, un dividendēs izmaksājamo peļņas daļu atšķiras no vidēja termiņa darbības stratēģijā noteiktā, tad valsts kapitāla daļu turētājs iesniedz Finanšu ministrijai un koordinācijas institūcijai priekšlikumu ar dividendēs izmaksājamās peļņas daļas pamatojumu, un tiek uzsākta saskaņošanas procedūra.

Atsevišķām valsts kapitālsabiedrībām īpaši dividendēs izmaksājamās peļņas daļas minimālie sliekšņi tiek noteikti valsts budžeta likumos (piemēram, likums "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2022., 2023. un 2024. gadam", likums "Par valsts budžetu 2022.gadam").

Papildus iepriekšminētajam jānorāda, ka atbilstoši Peļņas sadales noteikumu 9.punktam dividendēs izmaksājamo peļņas daļu, kas atšķiras no vidēja termiņa darbības stratēģijā paredzētās, var noteikt tikai atsevišķās Peļņas sadales noteikumos norādītās situācijās: samazinot dividendēs izmaksājamo peļņas daļu, lai novērstu neparedzētu apstākļu vai kritiska finanšu apdraudējuma risku, nodrošinātu iepriekš neparedzētu uzdevumu izpildi, vai ja peļņa radusies, pārvērtējot kapitālsabiedrības ilgtermiņa ieguldījumus vai dzēšot uzkrātās saistības vai uzkrājumus, kā arī palielinot to, ja kapitālsabiedrība nav veikusi vai samazinātā apmērā veikusi un turpmākajā pārskata gadā neveiks tos plānotos investīciju ieguldījumus, kuru īstenošanai iepriekš ir novirzīta peļņas daļa atbilstoši Ministru kabineta lēmumam, kā arī, ja ar tiesību aktu kapitālsabiedrībai ir atcelts vai samazināts apjomā pienākums veikt atsevišķus iepriekš noteiktos uzdevumus.

Ņemot vērā minēto, Princips tiek ievērots, ja valsts kapitālsabiedrības dividendēs izmaksājamās peļņas apmērs tiek noteikts atbilstoši vidēja termiņa darbības stratēģijā paredzētajam, vai ārkārtas gadījumā – īpaši saskaņotam lēmumam. Tomēr, lai pilnvērtīgi atspoguļotu informāciju par minētā principa ievērošanu, paziņojuma par korporatīvo pārvaldību būtu norādāma informācija par to, kā tā ievēro attiecīgo principu. Proti, šādas informācijas minimālajā sastāvā būtu jāietilpst vismaz informācijai par stratēģijā paredzēto dividendēs izmaksājamo peļņas daļu un atbilstoši stratēģijai izmaksāto summu par attiecīgo periodu vai atsaucei uz kapitālsabiedrības mājas lapu, kur šāda informācija ir publiskota. Gadījumos, kad notikusi dividendžu politikas aktualizācija vai pieņemti ārkārtas lēmumi, korporatīvās pārvaldības ziņojumam būtu jāsaturs ziņas par politikas aktualizācijas iemesliem vai atkāpēm no stratēģijā noteiktā dividendēs izmaksājamā apmēra, kā arī ziņas par attiecīgu saskaņošanas procesu ar akcionāru.